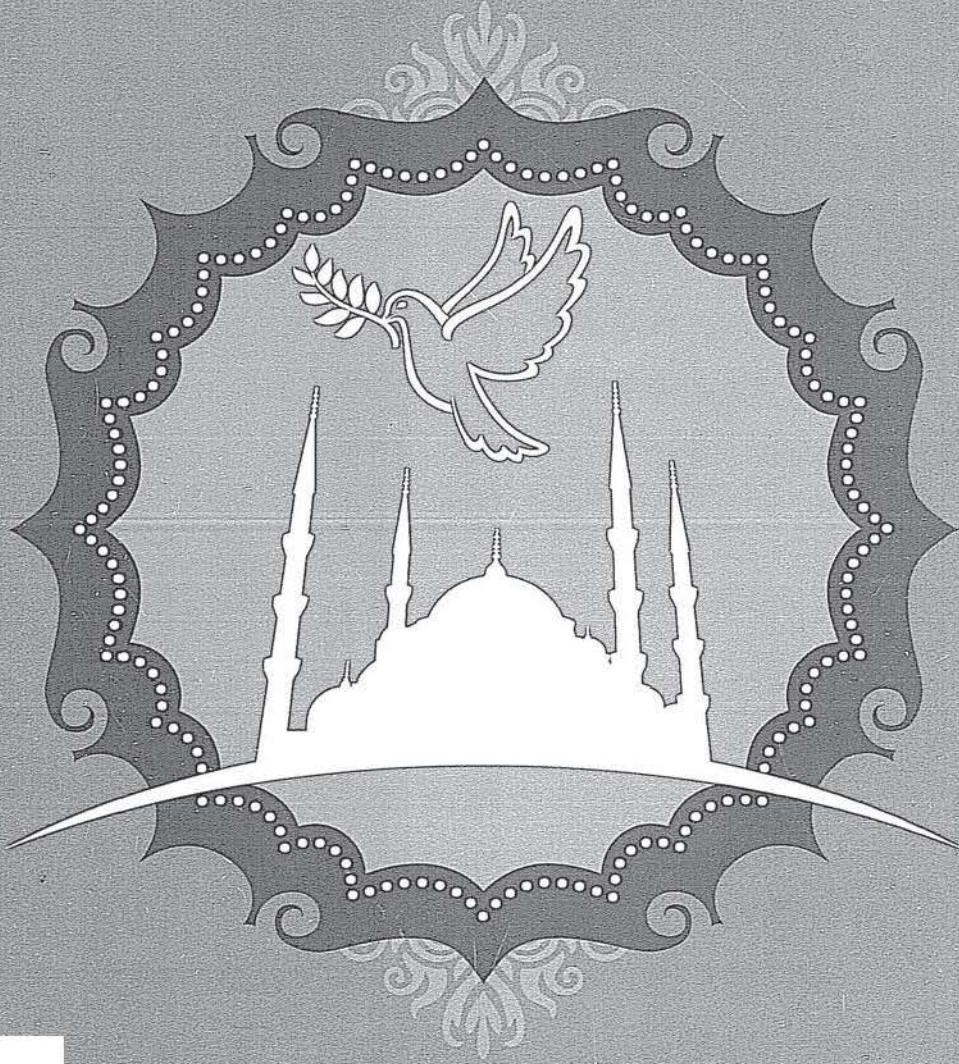

TOPLUMSAL BARIŞA KATKISI AÇISINDAN CAMİ ve DİN GÖREVLİLERİ

V. ULUSAL DİN GÖREVLİLERİ SEMPOZYUM BİLDİRİLERİ
(9-10-11 Mayıs 2014 - Mardin)

II. BÖLÜM

YAKIN TARİHİMİZDEN ÖRNEK ŞAHSİYETLER

4) İLİM VE TEBLİĞLE DOLU BİR HAYAT (SEYDA): MUHAMMED EMİN ER ve SEFER LİLLAH

İbrahim ER¹¹²

Anadolu toprakları çok bereketliydi.

Bu topraklar öylesine bereketliydi ki her türlü talana ve baskıya rağmen âlim yetişebiliyordu. Çünkü kökleri derindi.

Peygamberin mirasçılarıydılar onlar, bu toprakta asırlar boyu yetiştiler, ilim ve tebliğ görevini ifa ettiler.

Fakat araya fetret dönemi girmişti. Bir kesinti olmuştu. Köklerden koparılmaya çalışılmıştı. İşte bu dönemde bazı fedakâr âlimler çıktılar. Her türlü sıkıntıya, baskıya ve yokluğa meydan okudular. Söndürülen ilim meşalesini aydınlatmak için selef âlimleri gibi rihle yaptılar. Köy köy, şehir şehir, ülke ülke dolaştılar. Böylece tüm dünyaya serpiştirilmiş olan parçaları birleştirdiler ve onu yeni nesil âlimlere naklettiler.

İşte bu âlimlerden birisi de Muhammed Emin Er Seydaydı. O, bölgede unutturulmaya çalışılan âlim ve meşayih geleneğini sürdürüp yeni kuşaklara bunu iletti.

Âlimler, ümmetin şahitleridirler. Onların rehberleridirler. Allah, ilmi âlimlerin ruhunu alarak ortadan kaldırıır. Bu nedenle her âlimin yerine yüzlercesi yetişmelidir.

Aile Çevresi

Doğum tarihini kendisi de kesin bilmemekle beraber anlatımlarından yola çıkarak 1905 tarihinde doğduğunu düşünmekteyiz. Diyarbakır'ın Çermik ilçesinin Kiloyan köyünde doğmuştur. Onun doğduğu dönem Osmanlı'nın yıkılma sürecinin ve savaşların olduğu dönemdir. Kimse, Diyarbakırlı bir köy çocuğuna önem vermemektedir. Zaten onun da kaderi ya akranları gibi savaşlarda veya kan davasında ölmek olacaktı. Tıpkı babasının düşmanları tarafından öldürülmesi gibi.

İlim Aşkı

Onu kurtaran ise ilme duyduğu merak ve ilim aşkı olacaktır.

¹¹² Eğitimiçi, Yazar, Ankara

Küçük yaşta ilme meraklı olan bu genç, koyunları otlatırken kendi kendine okuma – yazma öğrenmişti. Düşmanlarının kendisini öldürmek için tuzaklar kurması üzerine köyünü terk eder. Adana, İstanbul ve Bursa’da çalışmaya başlar. Rüyasında Hz. Musa’yı görür. Onun uyarısı üzerine tekrar çocukluk aşkı olan ilme yönelir. Doğu ve Güneydoğu köylerini dolaşır. Nerde bir medrese ve hoca adını duysa oraya gider, bir şeyler öğrenmeye çalışır. Ama dönem, baskı ve zulmün had safhada olduğu bir dönemdir. Arapça ve hatta din yasaktır. Bu nedenle birçok yerde Tillo da dahi medreseler kapanmıştır. Sonunda Türkiye’de iyi bir eğitim alamayacağını anlayarak Suriye’ye geçmeye karar verir.

Manevi Eğitimi

Suriye sınırını kaçak yollardan geçer ve burada daha düzenli bir eğitim alır. Uzun yıllar Suriye’de kalır. İlmin yanında Şeyh Ahmet Haznevi’den de tasavvuf dersi alarak intisap eder. Suriye’deki eğitimini bitirip Türkiye’ye döner. Eski hocalarını ziyaret edip bazı dersler okur. Ardından Norşin’de Şeyh Maşuk oğlu Şeyh Masum’dan ilmi icazetini alır. Şeyh Ahmet Haznevi’nin vefatı üzerine gördüğü bir rüya sonucu Cizre’de Şeyh Seyda’ya intisap eder. Ardından onun halifesi olur.

O, sadece doğu meşayihlerinden ders almaz. Batıdaki meşayihlerle de irtibatı geliştirir. Doğudaki bir çok meşayihin tanımadığı kişilerle irtibatı sağlar. Mehmet Zahit Kotku, Mahmut Efendi, Mahmut Sami Ramazanoğlu, Esat Coşar gibi batıda tanınan meşayihlerle dost olur, karşılıklı teberrük icazetleri verilir. Bir anlamda fahri doktoralık olarak düşünebiliriz bunu. Onun bu irtibatı sayesinde Doğu ve batı meşayihleri arasında bir uhuvvet oluşur, köprü olur.

Üstatla Birlikteliği ve Âlimler Arasında Köprü Olması

Bu sırada Bediuzzaman hazretlerinin mücadelesi ve kitaplarını işitmişti. Önce üstadı kitaplarından tanır. Ardından onunla görüşme arzusu duyar. Uzun mücadeleler sonucu üstatla görüşür. Üstat onu talebesi olarak kabul eder.

Üstatla yaptığı bu ziyaretin en önemli ve verimli noktası âlimlerle, doğudaki meşayihlerle ve özellikle Şeyh Seyda ile irtibat kurmalarını sağlar. Bir anlamda arada elçi olur.

Bu görüşmenin diğer önemli noktası, üstadın tasavvufa karşı olan görüşlerinin açığa çıkmasını sağlar. Daha sonraki dönemlerde üstadın tasavvufa karşı olduğu izlenimi oluşmuş, fakat bu izlenimi Seyda’nın Üstat’dan naklettiği tasavvufla ilgili sözleri engellemiş ve nur talebelerinin anti tasavvufi bir yönelişe kapılmasını engellemiştir.

Seyda'ya Bediuzzaman'ın "devir tarikat devri değildir" sözünü sorulur.

O da şöyle cevap verir: Bediuzzaman o sözü muayyen bir cemaate, mahdud bir kavme söylemiştir. Ben kendisiyle bu meseleyi konuştum. Hatta sordum; dedim ki:

Şeyh Seyda bana halifelik teklif ediyor, fakat ben kendimi buna layık göremiyorum. Eğer bir mesuliyeti varsa ben bunu reddedeceğim.

Bana dedi ki: "Ehl-i tarik daha ziyade imanla alakadardırlar. Binaenaleyh, Şeyh Seydâ'nın verdiği vazifeye devam et. Ben de seni has talebelerimden kabul ettim. Şeyh Seydâ'ya hem selam hem tebrikimi ilet."

İLİM HAYATI VE SEYDA GELENEĞİ

Seyda, dini ilimlerin zor öğrenildiği ve dini hayatın yasak olduğu bir dönemde yaşadı ve tüm bu sıkıntılarla boğuştu fakat boyun eğmedi.

Medreselerin kapatıldığı ve Arap alfabesinin yasaklandığı bir dönemde yaşadı. Bu dönemde her ne kadar İstanbul ve çevresinde bazı medreseler aktif olarak ders veriyor olsa da Doğu ve Güneydoğu'da medrese ve ilim hayatı bitmişti. Medreselerin ve ilim hayatının bitmiş olmasının tek nedeni devletin baskısı olarak da göstermek doğru değildir. Bu dönemden kısa bir süre öncesinde yaşanan birinci dünya savaşında medrese müderrisleri ve talebelerin aktif olarak katılması ve birçoğunun dönmemesi de medreseleri zayıflatmıştı. Yani ilmi hayattaki durgunluğun tek nedeni siyasi baskı değildi.

Medreseler, doğu bölgemizde özellikle Kürtler arasında saygın ve toplumsal hayatı düzenleyen bir konumu vardı. Yani medrese sosyal hayatın da merkezindeydi. Medresenin en büyük hocasına Seyda denir. Seydaların halk üzerinde büyük bir ağırlığı vardır. Fakat sistem medreseleri ortadan kaldırırken halkın üzerindeki bu etkiyi de yok etmiş, bu durum halkın cehalete bürünmesine ve bir anlamda her türlü ifsada açık hale gelmesine neden olmuştur.

Böyle bir yokluk ortamında, Kur'an'ı bile okuyabilen insan sayısının sınırlı olduğu bir dönemde Seyda ilim tahsiline çıktı. O, her ilmi arı gibi dolaşarak elde etti. Bugün birçok insan için Kur'an ve tecvidi öğrenmek son derece basit bir bilgi iken o günlerde bunu bilen insan sayısı sınırlıydı. Sırf Kur'an okumasını öğrenmek amacıyla yıllar süren seferler yaptı.

İlim talebesinin eğitiminin zorluğundan çok, ilim ortamının yetersizliği ve parasızlık en büyük düşmanıydı. Genelde köylülerin destek ve gayreti ve bazı fedakâr müderrislerin şahsi gayretiyle insanlar ilim sahibi olabiliyordu. Bu nedenle Kürt köylülerinin bölgenin ilmi geleneğinde ve ilim hayatının yaşamasında büyük katkısı olduğu gibi, köylülerin ne kadar samimi

ve bilinçli olduğunu da göstermektedir. Bugün eğer bölgede medrese denilen bir olgu varsa bunda köylülerin büyük katkısı vardır ve bölgedeki ilim adamlarının bu köylülere karşı büyük bir minnet borcu vardır...

Seyda Diyarbakır, Mardin, Siirt, Bitlis, Suriye ve köylerinde yaklaşık yirmiyıl ilim tahsili için dolaştı. Bu tahsil hayatında masraflarını çoğunlukla ya kendisi çalışarak veya medresenin kıt imkânları karşıladı. Bu tahsil için yaptığı yolculukların çoğunluğunu yürüyerek gerçekleştirdi. Diyarbakır'dan Antep, Adana, İstanbul, Ankara, Bursa gibi şehirlere yürüyerek yolculuk yaptı... İlim aşkı tüm engelleri aşmasını sağlamış oldu.

Bölgede medreselerin yanında dergâh ve tekkeler de vardı ve çoğunlukla bu dergâh ve tekkelerde de ilim tahsil edilmekteydi. Yani batıdaki tasavvuf mekânlarından farklı olarak aynı zamanda buralar ilim merkezleri ve şeyhleri de aynı zamanda Seyda yani âlimdi. Seyda Muhammed Emin, bölgedeki bu manevi merkezlerden de faydalandı. Cizre, Hazne ve Norşin'den feyiz aldı. O dönemin yaygın olan anlayışı gereği tarikata intisap edip icazet aldı. O dönemdeki medreselerde yaygın olan anlayış, ilim tahsili bittikten sonra ameli icazet alınmalıydı. Yani ilim ve amel birlikte olmalıydı. Seyda'da aynı geleneği sürdürmüş oldu.

EĞİTİM ve İRŞAT ÇALIŞMALARI

Seyda, ilim tedrisatını bitirdikten sonra Diyarbakır'ın köylerinde imamlık yapmaya başladı. O dönemlerde köy imamlarının masraflarını köylüler karşılıyordu. Devlet dini hayatı kontrol altına almaya veya yok etmeye çalışıyordu. Ama köylerde kısmi bir serbestlik vardı. Bunda biraz da doğunun feodal yapısının etkisi vardı.

Seyda, Diyarbakır köylerinde hem medresesini açıp eğitim çalışmasını sürdürüyor ve hem de halkı irşad etmeye çalışıyordu. Çünkü bu dönem halkın dini hayatının büyük bir cehalet içinde olduğu dönemdir. Seyda kendisi zorluklarla elde ettiği ilmi, insanlara severek sunmaya çalışıyordu. Onun bu gayreti etrafında bir kitlenin toplanmasına ve bölgede belli bir ilmin yayılmasına neden oldu.

Diyarbakır ve köylerindeki ilmi çalışma, Şeyh Seyda'nın onu 1961 yılında Gaziantep köyüne göndermesiyle son buldu. Diyarbakır'dan Antep'e gidişi de ilginçtir. Olayı bir rüyaya bağlar. Rüyasında kabenin yıkılmış olduğunu görür. Rüyasını Şeyh Seyda'ya tabir ettirir. O da kabenin yıkılması İslam'ın ortadan kalkması anlamına geldiğini söyler ve onu Gaziantep'in köylerine gönderir. "Bölgede İslam'ı hayat yok olmak üzeredir. İnsanlar dinden çıkmak üzeredir. O bölgede ilim adamları ve medreseler yoktur. Buraya gidiniz ve kendi medresenizi kurunuz ve bölgeyi irşat ediniz" der.

Bu sözler üzerine neden ve niçini sormaz. Tüm kurulu düzenini bozar ve Gaziantep'in Nizip ilçesinin bir köyüne gelir. Köylü dinden çıkmak üzeredir ve İslam'la hiç alakaları kalmamıştır. Kimse kendisine yardım da etmez. Haftalarca ailesiyle birlikte açık alanda kalır. Sonunda bazı dostlarının gayretiyle bir yer oluşturulur. Ardından bir mescid yapılır ve ilim-irşat faaliyetleri başlar. Bölgenin çehresi değişir. Onun olduğu yere talebeler – ilim adamları gelmeye başlar orda yetişen talebeler imamı olmayan köylere imam olarak giderler ve bölgede İslami hayat canlanır.

18 yıl burada hizmet eder. Ardından amacına ulaştığını gördükten sonra Gaziantep merkeze taşınır 1979 yılında. Burada Müftülük bünyesinde oluşturulan eğitim merkezinde ders vermeye başlar. Müftüde kendisinin yetiştirmiş olduğu talebesidir. O, sadece ders vermekle yetinmez. Sohbetler ve irşat halkalarıyla da mücadelesine devam eder. Fakat 12 Eylül darbesinin olması çalışmalarında beklediği sonucu almasını engeller. İnsanlar bu tür faaliyetlerden korkmaktadırlar.

1984 yılına gelindiğinde Ankara'da oluşturulan fıkıh enstitüsünde görev yapması için merhum Esat Coşar hocanın ısrarlı çağrısı olur. Çağrısı kabul eder. Şimdi laik devletin kalbinde İslam'a hizmet edecektir. Allah, ona hizmet için yeni bir kapı açmıştır. O, davaya hizmet için bu teklifi kabul eder. Çünkü Ankara'da oluşmuş ilmi bir ortam vardır.

Burada ilahiyat fakültesi talebelerine ders verir. Ankara'da irşat faaliyetleri ve sohbetler devam eder. Bir yandan da yazı çalışmalarına hız verir. Şimdi kitap yazmaya çalışmaktadır. Çeşitli dergilerde özellikle yazı yazdığı gibi, İslam Mecmuasında yayınlanan röportajları çok ses getirir. Doğru onu tanıyordu şimdi batı da onu tanımaya başlamıştır.

YURT DIŞINA SEFERLER

Türkiye'de eğitim, irşat ve tebliğ çalışmalarını sürürken yurtdışından teklif alır. Özellikle yaptığı istişareler sonucu yurt dışındaki insanların da ilme ve tebliğe ihtiyaç olduğunu ve buraları da dolaşması gerektiği sonucuna varır ve artık o Türkiye'ye sığmayan bir insan olmuştur. Müslüman çaresiz değildir. Eğer sizi dinleyen kimse yoksa sizde hicret edin ve sizi dinleyecek yere gidin düsturuyla hareket eder.

1986 yılında yurt dışı seferleri başlar. Önce Danimarka, ardından tüm Avrupa ülkeleri, derken Amerika, Asya ülkeleri ve Mısır'ı kapsayan yaklaşık 25 yıllık bir yolculuk, tebliğ ve irşat çalışması başlamıştır. Her gittiği ülkede bir heyecan dalgası oluşturur. Yurt dışında talebe yetiştirir, icazet verir... Kendisi sadece Allah rızasını gözettiğinden herhangi bir maddi beklenti içerisinde olmadığından ve ilmi birikiminin güçlü olmasından dolayı

gittiği her yerde büyük bir teveccüh ile karşılanır. Kendisine “son Osmanlı âlimi” denilir.

Çin, Japonya, Rusya, Afganistan, Pakistan, Bangladeş, Hindistan, İran, Irak, Suriye, Ürdün, Lübnan, Mısır Arabistan gibi Müslüman coğrafyasını da karış karış dolaşır. Müslümanların durumlarını gözler. Onların dertleriyle dertlenir onlara bir teselli olur... her gittiği ülkede büyük bir teveccühle karşılanır. O ülkedeki insanlara ve ilim adamlarına umut olur, Müslümanlar arasında yakınlaşmaya vesile olur, ilim ve Müslümanlarla tanışma rihlesi geleneğinin ölmediğini gösterir.

Afganistan Cihadına Katılması

Sadece eğitim, irşat ve tebliğ yeterli gelmemektedir. Onun için cihat da önemliydi. Bu nedenle 1987 yılında 80 yaşına yaklaşmışken Afganistan cihadına fiili olarak katılır, yaklaşık bir yıl bölgede kalır. Cephede savaşır, cihat önderleri olan Hikmetyar, Seyyaf, Müceddidi ve Rabbaniyle görüşür... Onlarla birlikte olur...

BİR ANI BİR ÂLİMİ ZİYARET

Seyda'nın bu seyahatlerindeki bir anısını sizlere aktarâlim: Olay Bangladeş'te gerçekleşmektedir.

Bir gün yanımıza bir okul müdürü ile emekli bir binbaşı geldiler. Soru-cevaplarla meşgul iken bir ara binbaşı, kendi hocasının âlim fazıl (faziletli) ama yatalak hasta olduğundan bahsetti. “Öyle ise ziyaret edelim” dedim.

Binbaşı, okul müdürü ve ben binbaşının arabasına binip ziyaretine gittik. Biz avlunun kapısında iken, müdür koşarak gidip “Türkiye’den bir âlim ziyaretine geliyor” diye kendisine haber verdi. Bir de baktım kendisi kapıya kadar gelip bizi karşıladı.

Osmanlılardan bahsetti. Burada yol bahanesiyle bir camiye yıkmak istediler. Buradakiler durumu Osmanlı devletine haber verdiler. Sultan Abdülhamid, caminin yıkılmasını savaş sebebi sayacağını belirtince camiye yıkmadılar. Onlar Osmanlıyı anlattılar ağladılar, biz de ağladık.

-Gözümüz tekrar ordadır. Türkiye Asya'nın kapısıdır, dedi.

Methu senalar etti. Gözlerimiz yaşardı. Bir huzur hissettik. O âlim de:

-İnanın sizleri gördükten sonra bende hiç hastalık kalmadı. Şimdi Allah’a şükür sapasağlamım, diyordu.

Konuşmalarından sezdim ki hastalığı daha çok Müslümanların haline üzmektenmiş!.. Müslümanların kendi aralarındaki kavgaları, birbirini sevmemeleri karşısında üzülyormuş. Türkiye’den bir âlimin geldiğini

işitince; "demek ki daha Müslümanlar arasında sevgi, muhabbet var" diye sevinip tüm dertlerini unuttu.

İlim Adamı Olarak Seyda ve Eserleri

Seyda Efendi, Şark medreselerinde, Sarf, Nahiv, Meani, Beyan, Bedi', Mantık, Vazı' gibi alet ilimlerinin tamamını okuduğu ve bunlardan icazet aldığı gibi, Tefsir, Hadis, Fıkıh, Kelam ve Tasavvuf gibi ilimlerden de icazet almış ve hayatı boyunca ders vermiştir. Aynı zamanda tasavvufta'da dersler vermiş birçok insan yetiştirmiştir.

O, hayatını tedris ve davete adamıştır. Uzun süre köylerde imamlık yapmış, ders vermiş ve yüzlerce âlim düzeyinde talebe yetiştirmiştir. Talebeleri de ayrıca zamanlarını tedris ve irşada hasretmiş ve her biri yüzlerce talebe yetiştirerek İslam'ın yaşanmasına katkıda bulunmuşlardır.

Zengin bir kütüphanesi vardı ve dinlenme dışındaki bütün zamanını okuyarak ve eserler telif etmekle geçirirdi. Yazdığı eserlerin büyük çoğunluğunu Ankara'da geçirdiği dönemde yazdı ki bir kısmı Türkçe ve İngilizceye de tercüme edildi.

Farklı ilimi disiplinlerinde yazdığı değerli eserler, onun ilmi genişlik ve derinliğini ortaya koymaktadır. Şu eserleri sıralanabilir:

1. Teshilu'l-Meram (Fıkıh ölçüleriyle ilgili kaleme aldığı bir eser ki bu ilk eseridir.)
2. el-Huccetu't-Damiğa (Üç talak konusunda yazdığı bir eser.)
3. Allah Katında Din
4. Sarf ve Nahiv Mecmuası
5. Cem'u'l-Cevami' Muhtasarı
6. Mektubatı Rabbani Muhtasarı ve Tahrici
7. Mecuul Mutun/ Medreselerde okutulan kitapların yeni bir bakış açısıyla yeniden yazılması
8. Akaid/ Akaid konusunda çeşitli eserler
9. Tasavvuf konusunda çeşitli eserler
10. Ve son olarak vefatından hemen önce hastahane de tamamladığı Hac Risalesi

Yayınlanmış eserleri

1. Allah Katında Din
2. Fetvalar

3. Fıkıhı Batın
4. DİN GÜZEL AHLAKTIR
5. İslam'a Giriş
6. Namaz Risalesi
7. Akaid Risalesi
8. Ahlak Risalesi
9. Mecmu'ul Mutun
10. Mecmu'ul Dirase
11. Mektubat
12. Hücetül Damiğe

Risalelerle birlikte toplam yüzden fazla eser...

Seyda Efendi, her ne kadar Fıkıh âlimi olarak daha çok şöhret bulmuşsa da, o aslında İslami ilimlerin bütün disiplinlerinde uzmandı. Fıkıhta meşhur olmasının nedeni, halkın Tefsir, Hadis, Kelam/Akaid gibi İslami ilimlerle ilgilenmemesi; daha çok fıkıh meseleleriyle alakadar olması ve bu alanda ona sorular yöneltmesidir.

Doğaldır ki Seyda Efendi, klasik âlimlerin izinden gidiyor, eski âlimlerin görüşlerine bağlı kalarak fetva veriyordu. Ehl-i Sünnet itikadına ve dört mezheb fıkına bağlıydı ve buna önem verirdi.

Ancak bir davetçi ve ilim adamı olarak dünyayı dolaştığından, güncel meselelere de ilgi duyar, onları da günün şartlarına göre değerlendirirdi. Yanına giden yakınlarına her gün, 'Bu gün dünyada ve Türkiye'de ne havadis var?' diye sorar, bilgi alır ve değerlendirmelerde bulunurdu. Siyaseti de yakından takib eder ve tavsiyelerde bulunmaktan çekinmezdi. Ayrıca günlük bir gazeteye aboneydi ve her gün önemli konuları okutur dinlerdi.

İlmiyle amil, aynı zamanda mücahit ve zahit bir insan olan M. Emin Er, bir anlamda geleneksel âlim kimliğinin nasıl olduğunu yaşayan son örneğiydi. Onunla tanışanlar ve onun sohbetine katılanlar bunu yakından hissederdi. Âlimler peygamberlerin varisleridirler. Onlarda peygamberi bir yansıma vardır. Âlimlerimizin kadrini bilelim. İlim öğrenme icazeti veya modern tabirle diplomayı aldığı anda başlar ve tüm hayat boyu sürer.

Seyahatlerinin Neticesi

Bu seyahatlerindeki vurgu ve amaç tamamen Müslümanların dertleriyle dertlenmek, onları yakından görüp teselli etmek, sorunlarını öğrenmek, Müslüman kardeşliğini vurgulamak, onlardan da bir şeyler öğrenmektir. Yani sefer lillahtı. O, tüm dünya Müslümanlarına yalnız olmadıklarını vurgulamış oluyordu bu seyahatleriyle. Onun bu yaşlı haliyle yola çıkması ve

mücadele azmi birçok insana örnek olmuş ve birçok insanı da teselli etmiştir.

O, bu seyahati ve irşat çalışmasıyla geleneksel selef ulemasının çizgisinde gittiğini de göstermiş olmaktadır. Günümüz medrese hocalarının ve İslami hareket ekseninde çalışanların ihmal ettiği bu konularda öncü olmuş, onun bu cesareti daha sonra başka âlimlerin de aynı yolda ilerlemelerine ve yurt dışına açılmalarına da neden olmuştur.

Türkiye ileri sıçramak istiyorsa köklerinden kopmayacağı gibi, etrafındaki diğer ulus ve devletlerle de ilim adamları aracılığıyla sıcak temaslara kurmalıdır. Her cemaatin veya müderrisin yurt dışında irtibatlı olduğu yerler olmalıdır. Suriye, Ürdün, Arabistan gibi bize yakın olan ülkeler değil daha uzak bölgelere de açılmalıyız. Aynı zamanda Müslüman azınlıklarla da ilgilenmeli, her medresenin-cemaatin-âlimin azınlıkların olduğu bölgede medresesi olmalıdır. Biz aynı gemideyiz. Geminin bir kamarasını kurtarmaya çalışmakla gemiyi kurtaramayız.

O, Türkiye'nin kronikleşmiş sorunlarından olan Kürt-Türk kavgası ve çekişmesinin ancak ilim adamlarının gayretleri ve seferleriyle son bulacağını keşfetmiştir. İlim adamları bölgeler arasında dolaşarak bölgelerin birbirleriyle kaynaşmasına ve haklarındaki ön yargıların yok olmasına neden olacaktır. Kürtler, Türk bölgesine seyahatler düzenlerken Türk kökenli âlimler de Kürt bölgesine gelerek karşılıklı yumuşamaya zemin hazırlamış olacaklardır.

Onun hayatında herkes için büyük bir örnek vardır. Bunlardan en önemlisi 25 yaşında ilim tahsiline başlamasıdır. Birçok insan bu yaşa gelip de ilim elde etmemişse artık yaşının geçtiğini düşünüp peşini bırakır. Fakat o devam etmiştir. Bu da ilim tahsilinin yaşının olmadığını ve bu yola girene Allah'ın yardım ettiğini göstermektedir. Gittiği medreselerde yaşça en büyükleriydi. Fakat o ilim tahsil ederken yaşım büyük küçüklerle birlikte kalıyorum utancını veya ezikliğini yaşamadı. O, bir amaç doğrultusunda ilim tahsil ediyordu. Geç başladı ama kısa zamanda tüm okuyanları geçip, bölgenin saygın bir âlimi haline geldi.